

HONORI AVORE IRONON

A. D.

17

TRIGAM

THE OREMATUM

LEGALIUM,

ex materia

MANDATI

DE PROMTORUM,

sub

PRÆSIDIO

Dn. JOACHIMI Kennenampff

Juris & Polit. Prof.

eruditatum judicio subjicit

CORNELIUS MICHAEL Meibermann

Regiomontanus, Borussia.

loco & horis quibus

RIGOR

CORNELIUS MICHAEL Meibermann
1717 anno

22 145 d 2

HONORI ATQVE GLORIÆ
 VIRORUM
 GENERIS AC MERITORUM LAUDE CLA-
 RISSIMORUM,

Dn. JOHANNIS à Snygelu/ Hereditarii in Kolhen/Reip. Patriz Syndici meritissimi.	Dn. GEORGII à Dunten/ Ædilis supremi ac Senatoris gra- visimi.
Dn. M. HERMANNI Preebsting/ Templi Petrini Diacono ni fidelissimi.	Dn. PETRI à Pog- ten/ Tenutarii in Scrobhshy ex- imii.
Dn. HERMANNI Sam- son/ Hereditarii in Besten/ Sena- toris ac Subprætoris æquissimi.	Dn. MELCHIORIS Dren- ling/ Secretarii spectatissimi, me- ritissimi.
Dn. CHRISTIANI Zim- mermann/ Collegii Majoris Seni- oris.	Dn. HEINRICI Snygelu/ Collegii Majoris itidem Senio- ris.
Dn. HERMANNI Snygelu.	Dn. THEODORI Zimmermann.

NEGOTIATORUM FLORENTISSIMORUM,
 QUORUM VIRTUS SINGULARIS, FIDES,
 IN PATRIAM

CIVIBUS EXTERIS
 GRATA, NOTA,

INTER ALIAS VENERANTIUM CONTEN-
 TIONES, ACCENSAQUE STUDIA, QUIBUS PLURIMI
 NUNC DEFUNGUNTUR, LEVIDENSE REVEREN-
 TIÆ MONIMENTUM, JUXTA TOTAM STUDI-
 ORUM SUORUM SPEM,
 MENTE, MANU,
 Devota submissa

ERIGIT

COGNATUS ET AFFINIS STUDIOSSISSIMUS,
 CORNELIUS MICHAEL Mohrmann/ RESPOND.

Cum DEO !

TH. I.

Mandatum (a) est contractus consensualis (b) quo negotium (c) gratuito (d) suscipienti efficiendum committitur.

Nullus contractus majori fide constat, nullus quoque faciliore perfidia læditur quam mandatum, quippe cum non omne quod habemus negotii transigere possimus ipsi, vicariâ aliorum indigemus operâ, & illis negotium nostrum gerendum committimus, quos amicos & fideles credimus; quod licet iis minimè grave sit, qui ipsi minimè leves sunt, & sua industriâ lubentes utilitatem nostram promovere soleant, alii tamen, qui sequioris naturæ sunt, simulato sæpe officio commodis nostris officiant, & sui quæstus causam rem malitiosè gerunt: ex quo inductum, ut mandati semel suscepti fides vim obligationis habeat, & mandatarium ad mandati verba strictè detineat, excedentem v. aut negligentem iusta actione constringat. Hæc mandati materia licet pro dignitate sua tam uberrimè se extendat, ut *negotiorum gestoribus & procuratoribus* in genere suo adaptari possit, cum hi non minus, ut mandatarii, prudentiam & sollicitudinem in negotio alieno perficiendo adhibere necesse habeant, per se tamen cujuslibet natura distincta est, illi enim non alterius nisi absentis sine prævio consensu utilitatem quæ-
runt l. 2 & 1. i. de negot. gest. Procuratores vero præ-

locatorem, earumvè conductorem constituere possit § *fin. Inst. h. t. ubi vid. Bach.* Quod si tamen *honorario quodam* laborem & industriam mandatarii prosequi velit mandans, haud impeditur, nec exindè hujus contractus naturam immutat *l. 5 ff. h. t. l. 1 pr. ff. si mensor. fals. mod. dixer.* cum illud velut ultronea remuneratio gratuitæ operæ extrinsec⁹ accedat, non aliter *ut in deposito*, quod licet omni compensationi ad eò adverteretur, ut pecuniam *ejus causa datam* actione depositi *l. fin. ff. deposit.* aut *exactam* conditione ob turpem causam *l. fin. ff. de condict. ob turp. caus.* repetat, honorarium tamen, quod depositionis pretium abusive dicitur, non respuit *l. 2 § si in re deposita ff. vi bon. rapt. A. rum Exerc. 15. q. 5.*

Honorarium hoc, quod etiam *salarium* dicitur, si *oblatum* fuerit, res dubitatione caret; *at si promissum* saltem, quâ actione & quando petatur, non æque in proclivi est, tali tamen medio rem componere nituntur Dd. si illud quod *salarium nomine promissum* (nam de *mercede constituta aut promissa* curæ locati actione petitur § *fin. Inst. de Locat.* hic dicere supervacuum videtur) *incertum plane sit*, tunc si *facienti aliquid abest*, quamvis nulla pecuniaria utilitas in alterum redundet, *actioni præscriptis verbis* locus est *l. 5 § 2 ff. de præscr. verb. si v. hoc tuo facto nihil damni senserit*, promissio illa incerta v. c. experieris me denuo gratum, nil nisi ad diligentiorè muneris functionem invitatio est, quam velut indebitum jus civile non agnoscit *l. 5 § pen ff. h. t. l. 17. C. cod.* Quod si autem *certi salarii spes* mandatario facta fuerit, per se quidem contraria mandati actio, quâ id tantum, quod per mandati causam abest, petimus *l. 12 § 7 ff. h. t.* locum non habet § sed si in continenti de illo convenerit, alteratur ejus natura, & *salarium actione mandati pacto ita extensa* petitur *arg. l. 24. l. 20 § 1 ff. deposit.* aliàs ad Prætores *extra ordinem* ut confugi-

at

at necesse est *l. 7 ff. h. t. l. 1 C. cod. si nihil promissum, ex perso-
naqualitate coargui debet, an familiaritatis gratia operam
præstiterit, quo casu salarium à mandato alienum est d. l. 1
in fin. ff. h. t. sin. a. sustentationis ratione non tam uni vel al-
teri homini, quam causis ipsis operetur, velut Advocatus,
Medicus, ut illorum labor remuneretur æquum est, cū etiam
apud Prætores, qui operas æstimat, hac de re conqueri pos-
sint l. 1 § 1 & 10 l. 4 ff. de extraord. cognit. argt. l. 22 ff. de
pres. verb. vid. clariss. illos viros Bach. ad Tr. Frantzk. & Hahn.
h. t. hac latius & doctius explicantes. Huic affine, quod Mer-
catores de consuetudine ferè omnium locorū v. l. 31 § 20 ff.
de adil. edict. suis mandatariis vel factoribus certam portio-
nem, quam Provision-gelder vocant, solvunt, ut in rebus di-
strahendis emendisve majorem curam, quam aliàs tenax &
avara hominum natura detrectat, adhibeant, omniaq; ea
quæ utilia sunt, provideant.*

T H. II.

Mandatarii officium in eo potissimum confi-
stit, ut mandatum susceptum impleat, & fines il-
lius observet.

Mandatum ab initio suscipere cuivis liberum, at susce-
ptum ut summâ diligentia perficiat, rationis est *l. 5 § 1.
l. 22 § pen ff. h. t.* quod si enim promissum officium deserat,
non fidem solum & amicitiam res sanctissimas violat *l. 1
in fin. ff. h. t.* sed etiam præsens commodum, quod vel per
alium, vel sibi ipsi procurare poterat mandans, impedit &
evertit, unde *doli suspitione* incurrit sæpè, si quis nolit perse-
qui quod persequi potest, aut si quis non exegerit, quod exi-

sentis quidem, ut plurimum negotia concessio mandato agunt, sed judicialia. *l. 1. de procurat. at mandatarius extrajudicialia negotia mandato præcedente expedit l. 20. § 1 ff mandat*: sicut & ipsi mandatores & fidejussores, qui passim confunduntur. *l. 1. de fidejuss. & mandat. & h. t. mand.* hoc medio determinantur, quod hi quidem ex propria obligatione teneantur *l. 65 ff. de fidejuss. vid. qua dixi in disput. de fidejuss. th. 2.* sed cum alieno nomine id fiat, loco rei sunt *l. 4 ff. de fidejuss.* Mandator v. non loco rei est, sed alius reus, nec alieno, sed suo nomine velut credendi author obligatur & solvit *l. Papinianus 28 ff. h. t.*

Cum verò circa mandatum contingat sæpè, quòd alius contractus concurrat, nec idem negotium duorum contractuum vicem sustineat facilè, ad dignoscendum, an mandatum vel alius contractus celebratus sit, & quænam instituenda actio initium potissimum, seu qui primus contractus fuerit *l. 1 § 13 ff. depositi, & causa quam præcipuè secuti sunt contrahentes spectanda l. 8 ff. mand.* quod si enim mandati causa potissimum celebretur, licet alius contractus illi ex post facto accedat vel incidat, non tamen hic, sed ille considerandus venit, unde procuratorem dando cum de instrumentorum custodia non agatur, instrumenta postea denegata, non depositi sed mandati actione repetuntur *d. l. 8 ff. h. t.* idem dicendum, si persona cui mandamus sit procurator omnium negotiorum, vel certæ alicujus negotiationis, tunc si alius contractus ab illa dependeat, vel sub ea includatur, mandatum est, & hujus bonæ fidei actio ad illum contractum velut appendicem extenditur, & consequenter eadem actione mandati peti possunt ultra etiam citra stipulationem *l. 6 § apud Julianum vers. plane ff. h. t.* VEL si major utilitas, quam semper contrahens intendere præsumitur. *l. 25. § 1 de Obl. & Act. l. 8 C. de rescind.*

illum, qui mutuam poscit pecuniam, solvendo esse *in sciis* affirmat *l. 7 § 7 ff. de dolo. vid. l. 2 ff. de proxen.* non hoc agat, ut aliquid ejus causa faciat alter, & quod fecisset fide sua futurum, sed solum ut commendato major fides habeatur, & consulenti aperiat sententiam: quare ipse explorare debet, utrum commendationi fidem habere, aut consilium sequi velit, ea enim, quae ex animo dependent, quo animo dicta aut facta, probe expendere debet, ne actus agentium ultra intentionem illorum extendantur *l. 19 ff. de reb. cred. & dicta factaq; alterius in aliam partem accipiendo, sibi & alteri negotium facessat vid. Mevius ad jus Lubec. lib. 3. tit. 10.* Cæterum si illa commendatio *specialis fuerit* ad contractum directa, quâ *vel fidem facere l. 24 ff. de fidejuss. vel pecuniam commendato præstare laborat l. si literas C. h. t. l. fin. C. quod cum eo qui in al. wie in offenen Wechsele* geschiehet / aut ejus conditionis, quem commendat, ignarus non fuerit *l. 8 ff. de dol. vel ex commendatione facta sibi lucrū capter, damit er seine Zahlung befohne. l. 20 ff. de dol. l. 52 § 1 ff. de furt. immunis non erit, sed hæc commendatio ad obligationis necessitatem trahi, imò ut fraudulosa & affectata nimis doli judicium subire debet l. consilii ubi Dd. ff. de reg. Jur. vid. Mevius d. l. Hering. de fidejuss. cap. 18. n. 8 seqq.*

(d.) Hæc mandati natura est, quòd operas à mandatario, citra ullam mercedis expectationem, solius officii causa gratuito præstandas exigat, cum enim illud ex amicitia & officio originem ducat *l. 1 ff. in fin. h. t.* indignum judicat, benevolas operas expensum ferre; quo ipso à *locatione & conductione* differt, quæ licet operas quoq; admittat, illa tamen initiò *justa mercede* æstimat, ut ita, utilitatem illam patrimonialem seu pecuniariam ex operis provenientem, condignè compensare, & æqualitatem inter operarum

gere potest aut solvere l. dolus 44 l. 8 § 9 ff. h. t. vel mandati actione ad præstandum id quod sua incuriâ amissum, tenetur l. 27 § 2 ff. h. t. l. 16 C. cod. Tunc perfecisse omnia videtur, si mandati fines diligenter observaverit l. diligenter ff. h. t. cum enim à mandante proficiatur mandatum, & ejus causa suscipiatur, requiritur omninò, ut se *Voluntati ejus conformet*, & strictè ad eum quo voluit modum negotium impleat, nam si excesserit, id culpæ & quasi errori proximum habetur, qui domino mandanti obesse aut præjudicare non potest, quin actum ut nullum & invalidum rescindat l. cum mandati 12 C. h. t. Egreditur autem mandati fines.

1. *in substantia*, si aliud pro alio contra mandati tenorem emat, quo casu, licet mandatarius neglecti mandati conveniri possit, huic tamen, cum nullam mandati partem adimpleverit, adversus mandantem actio non datur, ut rem scilicet emtam habeat & pretium restituat l. 41 ff. h. t. (vid. Dn. Franizk ad ff. h. t. n. 77 aliter hanc legem interpretantem) etiamsi ejus conditionem meliorem fecerit l. 3 in pr. ibi ut interim nec melior ff. h. t.

2. *in quantitate*, si statuti pretii summam prætergrediatur, idq; vel in excessu, vel defectu, priori modo, usq; ad summam in mandato definitam rectè agit, qui enim plus impendit quam jussus, utiq; tantum expendit quantum jussus, itaq; tantum abest, ut queratur mandans, si remissio superfluo exigatur illud quod est intra fines mandati p. cap. utile de reg. Jur. in 6. ut sibi gratulari debeat de re tam vili pretio emtâ, l. 4 ff. h. t. l. 23 ff. h. t. § is qui exequitur Inst. cod. Quoad superfluum vero inutiliter mandati actione agit, cum illud mandati formam specificè observandam transcendat, & actio hæc tantum ex consensu utriusq; obligationem producente, proveniat l. 11 ff. de Obl. & Act. An vero negotiorum gest. actio concedatur, quæstionis est? R. Neg. quippe cum hæc datur

detur, ubi sine mandato negotium geritur. *l. 1. de negot. gest. l. 20 § 1 ff. h. t.* locum non habebit, ubi illud quod geritur contra mandatum *l. fin. C. de negot. gest.* & eo ipso dum suis finibus concluditur prohibitum est *l. 40 l. 51 ff. h. t.* aliàs mandantis voluntati, qui finem suis erogationibus fecit, non minimam injuriam inferre *l. 31 § 4 ff. de negot. gest.* & illam extendere ultra quam procuratio emissa præscripserit videremur *l. 21 in fin. C. de procurat.* quod in effectu & re ipsa nihil aliud esset, quam quod mandato denegatum, negotiorum gestorum actioni contra juris formam ascribere, & illius medio exigere *l. 3 § fin. ff. mand.* nec interest, quod æquitati contrarium videatur, rem aut supererogatum pretium sine recompensatione retinere *l. 32 ff. de reb. cred. l. 14 ff. condic. indeb.* cum ultronea hæc & beneficia erogatio nihil æquitati deroget *argt. l. cujus per errorem l. damnum ff. de R. J.* & eo solum casu obtineat, si mandatarius contrariam actionem instituat, non si mandans ipse rem majori pretio emtam directâ petat, tunc si ratum non velit habere excessum, non cogitur cum sui detimento rem illi cedere mandatarius, sed exceptione se tueri potest. *Bach ad § 8 Inst. h. t.*

In defectu si deseruerit mandatum, nulla datur actio, frustra enim petit rem ab illo ratam haberi, cujus voluntati planè non paruerit, *l. 5 § 3 & 4 ff. h. t.* qua de re mandans rem ab emtore vindicare *l. 19 C. de procurat.* nec illi exceptioni venditæ & traditæ obstare potest. *l. 1 § Celsus 3 ff. de except. rei vend.* nisi emtor quod præscripto pretio deest offerre, & mandantem indemnem servare velit *l. 5 § 4 ff. h. t.* si tamen in utraq; specie rem Domini meliorem fecerit, vel majoris vendendo, vel minoris emendo, quam in junctum, nihil impedimento est actioni huic, cum utrobique mandato satis factum, illuc quòd in majori summa minor semper insit *l. 33 ff. h. t. l. 1 § 4 l. 83 § 3 ff. verb. obl. hic quod nihil ultra pre-*

tium fecerit, & mandati sensus sit, ne pluris emeret, sed tanti ad summum, minoris vero si posset l. 5 § fin. ff. h. t. § 8 in fin. Inst. h. t. vid. Castrens. 2 cons. 240 qui hac de re consuluit.

3. in qualitate, si alià via & modo quam concessio rem expediat vid. l. 1 § igitur 12 ff. exercit. act. unde mandataris, qui purum & certum mandatum de vendendo habet, non potest illud excedere vendendo sub conditione, aut fidem de pretio habendo, siue mandatum illud certum fuerit ratione definiti pretii, puta 10. 20. vendas, siue respectu cause, cum illo casu minoris vendat, qui fidem secutus in diem vendit l. 4 in fin ff de in diem addict. § plus autem 34 ibi tempore J de action. vid. l. 5 § 1 ff. de jur. fisc. altero vero casu, causam, ob quam venditio instituta, puta ut Creditoribus solvat, non implevisse intelligatur l. à Divo pio 32 § sed si emtore 7 ubi Bart. ff. de re jud. l. 1 § igitur 12 ff. exerc. act. quamvis secus sit, si simpliciter venditio commissã fuerit, er sol es ihm zum besten verkauffen / l. cuicumq. § sei 14 ff. de inst. act. l. 7 § si procurator ff. pro emtor. Bald ad l. incivile C. de Rei vind. vid. Mevius ad jus Lub. lib 3 tit. 6 art. 20 n. 32.

4 respectu temporis, puta ex certo tempore vel in diem fidejubere rogatus, si ante diem purè id faciat, mandatum excedit l. 51 ff. h. t. imò extra mandatum agit, unde mandatorem ante diem convenire non potest, etiam si illud, quod interest, remittere paratus sit, cum iniquū plane sit, ante diem cogere debitorem vel minimam partem solve- re l. 22 & § 1 ff. h. t. sic mandatum tempore limitatum, post tempus executioni dari non potest, aut si fiat, nec in delictis mandanti obest ex Angel. de malef. Reiber. in thes. jur. tit. mand. n. 5. aut in contractibus prodest, eo enim ipso dum tempus apponitur, post tempus tacite revocatum censetur, nec ultra extendi potest. vid. l. 32 § fin. ff. de recep. arbit. l. 76 § 1 ff. V. O. Rot. Gen. decis. 27 n. 8.

Hæc ita ubi de voluntate constat, & certum mandatum est da gewisse Ordre ertheilet l. 46 ibi forma servanda quoties certum mandatum ff. h. t. cæterum si mandatum suis limitibus coercitum non est, sed præter mandatum cætera prudentiæ & providentiæ Mandatarii committuntur, liberior quidem & laxior agendi potestas conceditur; quæ tamen pro libidine ad res quasvis aut ad quemvis agendi modum non extendenda, sed illam (1) bona fides definit. l. 60 § fin. & ad præsumptum mandantis commodum reducit l. 46 ff. h. t. Vultej. ad § is qui exequitur f. h. t. hinc generalis potestas solvendi omnibus creditoribus, ad causas tantum, quæ juris necessitatem habent, restringitur, non vero ad illud debitum, quo mandans ipse firmiter non tenetur, extendi potest l. 94 § fin. ff. de solut. vid. Munoz. de Escab. de ratiocin. admin. cap. 23. num. 9. seqq. (2.) probè observet Mandatarius, quid mandans ipse facere soleat argt. l. 12 ff. pign. act. Strach. h. t. n. 19. item quæ sit mandantis verisimilis intentio & mens, ex icopo & fine ejus colligenda, hæc enim pro expresso habetur, & facienti quasi modum præscribit text. in l. 30 ff. mand. vid. Gail. 1. de pac. publ. cap. 4. num. 29. decis. Rot. Genuens. 8. num. 5. & decis. 64. num. 30. & pass. aut si liquid ipse, à libero mandato recedens, se facturum rescripserit, id enim quasi specialiter mandatum esset, ad implere tenetur ex Rota Genuens. decis. 174. num. 8. Mevisus 3. tit. 6. art. 20. n. 12. (3.) secundum ordinarium usum & consuetum negotii perficendi stylum, à quo semper mandatum interpretationem recipit decis. Rot. Genuens. 174. num. 14. rem expediat argt. l. sejo 10 § 1 ff. de ann. legat. vid. Decius consil. 430. n. 5. & 6. hinc non excusaretur, si per inconsuetam viam, vel tempore non idoneo, merces transmitteret, illæq; postea vel submergerentur vel subtraherentur l. 16 § 1 l. 30 § 1 ff. de rei vend. l. quoties C. de Naufrag. lib. 11. (4.) tutius iniis quæ sunt similia & aqu-

equipollentia l. fin. § fin. ff. vel minora mandatis, quam quæ sunt majora procedit, cum sua naturâ mandatum restrictivè intelligatur *l. diligenter ff. h. t. diversa vero* & quæ ad naturam commissi negotii non pertinent suscipere, aut in iis domino ubellè nequaquam potest *vid. Alciat. 8. resp. 67. n. 6 & 19. seqq.* unde qui mandatum ad rem vendendam habet, non potest illam permutare *l. 5 § 11 ff. de inst. act. Mevius ad J. Lub. lib. 3. tit. 6. art. 20. num. 24* quem vide. Ea tamen, sine quibus negotium commodè explicari non potest, velut media ad finem ducentia, æquè ut ipsa præambula, consequutiva *l. ad rem mobilem 56. l. 63 ff. de procurat. & connexa mandatu. l. 5 § 6. ibi quasi juxta mandatum etsi non mandatum ff. judic. solv. expedire non prohibetur argt. l. 2 ff. de JCTion. Wesenb. in parat. h. t. num. 6.*

T H. III.

Mandato ut plurimum finito (a) actio mandati exsurgit (b).

Habet mandatum & suos terminos, quorum *ex re ipsa alii, alii ex persona* descendunt, illo modo perfectione & implementatione illius negotii, quod demandatum est, extinguitur mandatum *l. 22 § fin. ibi, ita susceptum consummari debet ff. h. t. l. 17. l. 21. vers. fin. autem C. de procurat.* Quod tamen tunc commodè factum cognoscitur, si inter *mandatum dandi & faciendi distinguamus, ita ut hoc*, cum primum factum fuerit quod erat injunctum, statim impletum esse videatur *l. si mandatu 45. in pr. cum § seqq. ff. h. t. illud vero non prius perfectum esse judicetur, quam dederit mandatarius id quod dare in se recepit, ut si creditori meo solvere mandatum sit, ille vero promiserit saltem, nondum mandato satisfecit manda-*

mandatarius *d. l. 45. § 4 ff. h. t.* undè nec illi in me mandati actio conceditur *l. 45. § 5 ff. h.* nec mihi velut re integra ejusdem mandati revocatio denegatur *l. 82. l. 106 ff. de solut. nisi creditor, cui solvendū meo jussu erat, promissione hac contentus fuerit l. 9. § 3. & l. 11. § 5 ff. pign. act. illumq; ut debitorem novandi animo l. 58 ff. V. O. l. 3 C. novat. receperit l. 26. § abesse ff. h. t. l. 27 ff. const. pecun. l. 24 ff. neg. gest. v. Alciat ad l. 15 ff. Reb. cred. Strach. de Mercat. tit. mandat. num. 3. & quæ olim in disp. de Mutuo & Usur. thes. 13. dixi, aut (quod majus est) si mandatarius ex sua promissione damnatus, propria actione rei judicatæ detineatur, tunc enim æquum est, ut mandati actione repetat id, quod de suo solvendum habet. *d. l. 45. § 4 & 5. ff. h. t.**

Ex persona vero mandatum desinit esse, si *VEL* ipsi contrahentes voluntatem mutaverint, aut Mors illam præmaturè abruperit; Mutat voluntatem mandans, si id quod injunctum est expressè revocaverit § recte Inst. h. t. l. 12. § pen ff. eod. quippe, cum illius res geratur, & ejus causa mandatum suscipiatur, nihil impedit, quominus, *re integra*, antequam negotio initium dederit alter, mandatum expediendum inhibeat *l. 15. ff. h. t.* adeò ut si gerat postea mandatarius, nullam actionem hac de re habeat *l. 5. l. 12. § 16 ff. h. t. l. 7 C. de fidejuss.* sed insuper pro qualitate rei gestæ, puta si pecuniam exegerit, furti obstringatur *l. 66 § 3 ff. de furt. l. 18 ff. de solution.* quamvis tertio, qui hujus rei inscius mandatario solverit, hæc revocatio haud obesse solet § 10 vers. & huic simile Inst. mand. l. 12. § 2. l. 38. § 1 ff. de solut. cum ille falsus procurator non sit, qui aliquando verus fuit *args. l. 76. § 3 leg. 2.* procuratori enim prorsus falso qui solvit sicut nummos solutos non amittit, ita nec à creditore liberatur *l. 43. § 11. 80 § 6 ff. de furt. l. 19. C. eod.* cæterùm si ipse mandatarius suorum bonorum prodigus mores pristinos inverterit, illi sub specie man-

dari quod hæcenus datum, nec in solutionem offerre, vel alium contractum exercere potest: causam enim hanc supervenientem si scivisset mandans, verisimiliter mandatū revocasset, eodq; legis dispositio ipsi succurrit, & mandatū illud pro revocato habet *l. 38 l. 82. in fin. ff. de solut. l. 11 ff. de pos. quæ, cum solventi nota sit, vel esse debeat, l. 2. l. 3. l. 9. ff. de jur. & fact. ign.* nullam revocati mandati ignorantiam obtendere potest, sed si quid solverit, id citra ullam repetitionem suæ facultati ascribat, *vid. Rot. Genuens. decis. 2. num. 30 Scacc. de camb. § 2. gloss. s. q. 16.* Mandatarius verò mandatū susceptum renunciando deserit, si mandanti facultas per se, vel per alium rem commodè explicandi salva fuerit *l. 22. § fin. l. 27. § 2 ff. h. t.* aliàs ad id quod interest tenetur, nisi intempestivam renunciationem justa causa excuset *l. 23. seqq. ff. h. t. § 9. Inst. l. h. t. 8. in fin. cum l. seq. ff. de procur.*

Mors quoq; mandato finem imponit *l. 15. C. mand. sive illa ex parte mandantis, sive mandatarii contingat, cum priori modo, nulla utilitas ex re mandata, quam tamen mandatū respicit, vid. tb. 1. in mandantem redundare possit, aut voluntas, sustinendo perficiendove negotio necessaria, ullatenus superfit l. 4 ff. locat. quod in tantum verum est, ut nec heredum nomine mandatū integrum exequi possit, aut teneatur mandatarius: personam enim mandantis extinctam sine mandato egisse, & heredum utilitatem, qui rem salvam forsan habere mallet, potius invertisse, quam promovisse videretur, l. 57 in fin. ff. h. t.* quanvis utilem mandati actionem habeat, si mortis domini ignarus id fecisset, ne ei officium suum noceat, factiq; alieni probabilis ignorantia *l. 20 ff. h. t. § recte in fin. J. b. t. Nec tenetur ipse mandatarius, mandatū simpliciter susceptum heredum causa implere, quippe, cum hoc amicitia ductus susceperit, illis, qui non ita in amicitia ut in bonis succedant, suo officio gratificari haud obstrictus est, nisi specialiter heredum causa post mortem quid efficiendum amico promiserit l. 13 ff. h. t. aut res ulterius integra non fuerit d. l. 15 C. b. t.* tunc enim & proprium interesse, & semel suscepti officii fides mandatū pertexendum suadet, *vid. l. 21 § si vivo tutor ff. de neg. gest.*

Si mandatarius moriatur, ob fidem & industriam ejus electa l. 57 in fin. ff. b. t. l. 35 ff. p. socio adeo mandatum solvitur, ut heres etsi velit mandatum exequi non possit, aut si exequatur actionem non habeat. *l. 27 § morte ff. b. t.* Quid autem si negotium à defuncto inceptum fuerit, & quæ perficienda restant, illi connexa sint, an heres ad impletionem eorum teneatur? ita quidem *Bach ad § recte Inst. b. t. vers. ex persona mandatarii, per l. 5. § 5. l. 37. § 1 ff. de adm. tut. l. 13. de tutel. & rat. distr. l. 11 C. arbitr. tutel.* statuit vid. quog. *Frantzky ad ff. b. t. in fin.* qui hoc aliquantulum lenit; sed, pace tantorum virorū, dubitationis causa quærere liceat, si defuncti industria & fides electa, cur heres, qui vel propter sexus vel ætatis infirmitatem, vel propter dignitatē majorem minoremve habilis non est onerandus? contra *Jektum. in l. 9 ff. de cura fur. vid. l. 31 ff. de solut.* aut unde necessitas illa continuandi heredi eveniat? cum per defunctum non steterit, quominus negotium impletū sit, sed intempestiva mors solvendo in causa, cujus tristem casū heres præstare non potest nec debet *l. 23 R. 7.* & si heres, putans sibi licere exequi, quod suæ curæ fecerat defunctus, nihil aliud consequatur, quam ut se à furandi scelere liberet. *l. 57. ff. b. t.* quomodo in connexis operabitur, aut quid consequetur, dum consultò se ipsum ingerit? *l. 36. ff. R. 7.* an major licentia, necessitas, aut æquitas in connexis? sed hæc vel totius pars sunt, vel cum toto eandem originem habent, adeoq; de connexis idem quod de principali statuendum erit. *l. 43 ff. R. Vind. argt. l. 16. ff. adm. tut. Gail: 1. Obs. 38 n. 8.* imò cum factente *Bachov. d. l.* etiam re non integra mandatum ob mortem mandatarii interdicat, nonne istud respectu connexorum quoq; obli-nebit, ob quæ res integra non est? nec allegatz *ll.* ullam remoram facere videntur, VEL quod illæ favore pupillorum ita constitutz, VEL quod magis est, eadem persona officii aut pietatis debito id, quod administravit antea, pertexit, non vero post mortem ejus tutelæ continuandæ onus heres quæ talis subire cogitur aut potest *§ 3 J. quib. mod. tut. fin. l. 6. § 6 ff. qui n. infam.*

(b) Actio directa, quæ mandanti, cum ipsius interesse incipit, datur *l. 8. § 6. b.* respicit durante negotio mandati executionem, de qua *th. 2.* finito verò negotio rationū de suscepto mandato redditionem *l. 46 § 4 ff. de procur.* hæc consistit (1) in restitutione eorum, quæ ex mandato

dato, aut eius occasione d. l. 46. l. 8. § 1. de neg. gest. mandatarius consequens est, ut sunt fructus l. 10. § 2. & 9. l. 59. § 1. & usuræ, etiam contra mandatum perceptæ l. 10. § 8. aut ex mora præstandæ l. 10. § 3 ff. b. vid. l. 13. § 1. de usur. cum b. fidei congruat, ut nihil remaneat apud mandatarium l. 20. ne ille lucrum ex hac causa acquirat l. 36. § 1. aut damnum sentiat mandans l. 10. § 4. ff. b. unde & actiones, quæ aliàs contra tertium non dantur l. 1 C. per quas pers. l. 49. fin. de acq. poss. cedere tenetur l. 8. § 5. l. 27. § fin. cum l. seq. quamvis utilis tunc competat, si vel ex re domini l. 68 ff. de procur. ubi Cæstrens. l. 13. § 15 ff. act. emt. vel in præsentia eius mandatarius contrahat l. 79 V. O ubi Gypb. aut ob absentiam, vel mortem mandatarii cedi non possit actio argt. l. 2. de Inst. act. l. 18. § fin. de damn. inf. l. 5. de præst. stip. vid. Rot. Gen. decis. 215. (2) in recompensatione eorum, quæ dolo, infamiam inferente l. 1. §. 6. qui not. inf. § 2. J. de pæn. tem. lit. commissa sunt l. 8. § 9. l. 44. b. aut culpâ l. 26. § 7 ff. l. 4. C. b. etiam levissimâ, ob electam & tacitè promissam industriam, omissa sunt l. 11. l. 13. l. 21. C. b. non tamen quæ casu evenire l. 11. C. pign. act. nisi culpa illum præcesserit § 2. Inst. quib. mod. re contr. aut assecurationis causa pretium receperit mandatarius, vid. Petr. Santern. de assecurat. pass.

Contraria mandatario datur l. 12. § 7. ad repetendos sumptus l. 10. § 9. l. 27. § 4. & usuras ob mandati causam contractas l. 1. C. b. l. 37. de usur. aut amissas l. 12. § 9. etsi infeliciter l. 4. C. aut probabili de causa negotium transactum non sit l. 56. § fin. ff. b. Damna quoq; l. 15. quæ ex re commissa l. 26. § 7. non tamen quæ extrinsecus in hoc voluntario negotio eveniunt repetit d. l. 26. § 6. nisi tempore mandati, puta quod milites & Latrones tunc grassarentur, illa apparuerint argt. l. 5. § 1. C. de spons. l. 13 § 6. ff. de damn. inf. v. Hier. Laur. in decis. Aven. 126.

A F F I N I A

1. Legatus bonis spoliatus restitutionem petit, nõ mandatarius.
2. Legationis violatori talio reddi non facilè debet.
3. Legatus tamen hostilia cum tertio tractaturus intercipi potest.

sciend. vend. in mandato quam in alio eluceat l. 1 § quod si rem 12 ibi quia plenius fuit mandatum habens & custodia legem ff depositi. Cæterum si nec uni dandi, nec alteri recipiendi mandati animus fuerit, sed alium contractum principaliter intendant; aut contractus ille qui nominatim mandatur à præcedenti mandato non *dependeat*, sed suam separatam habeat formam; *vel mandatario in sui favorem committatur*, ut pecuniam mandantis, cui voluerit credat, sibiq; negotietur, non mandati, quod materia subjecta excludit *l. 2 in fin. ff. h. t.* sed illius negotii, quod gestum est, *i. e.* mutuiratio habetur, & mandati verbo quid fieri potius, quam ipsum mandatum significare voluerunt contra-hentes *l. 6 § 6 ff. h. t.* indeq; nec Usuras quasi ex causa mandati, si in stipulatione deductæ non sunt, petere potest, mandans *l. 10 § 4 ff. h. t. vid. quæ habet de his Molin. de Usur. num. 648*

(b.) Consensus ille ad mandatum constituendum *an voce inter præsentés, vel inter absentes per nuntium l. 1 § 2 ff. h. t. l. consensu § 2 ff. de Obl. & Act. aut literis l. 27 l. 60 § 1 ff. h. t.* declaretur, parum interest, cum enim totius obligationis robur à mutuâ voluntate dependeat, potius quid voluerint & senserint, quam quibus modis id expresse-rint, attenditur: cum eo in super utilitatis causa itum sit, ut *per silentium & patientiam* mandatum inducatur *l. 6 § si passus l. qui patitur 18 ff. h. l. l. 6 C. eod. l. semper qui non prohibet 60 ff. de R. J.* quasi re ipsa & facto mandare intelligatur, qui patitur, ut suo nomine in rem suam alius quispiam quid faciat vel instituat, vix enim credibile, quod illud, quod sibi commodum, quis respuat, vel si id nollet protinus dis-sentiendo non irritaret, *vid. Dd. ad l. qui tacet ff. de R. J. scisè Hilliger ad Donell. 12 cap. 27 pr.* nec mirum, cum *rati-habitioni* hæc vis ascribatur, quod ille qui cognovit contra-

cum suo nomine celebratum, illumque vel expressè consensu sc. aut factio suo l. 5 ff. rem rat. hab. Veltacite, non contradicendo l. quo enim § 1 ubi Bart. ff. rem rat. hab. approbat, mandare intelligatur, adeo ut fictione juris ad tempus negotii celebrati hæc ratihabitio trahatur l. fin. C. ad SCT. Maced. & ratihabens, cujus negotia gesta sunt, contraria mandati actione obstringatur, l. semper 60. ff. de R. J. vide Lopez. anim. jur. cap. 31. & Riemer. dec. 11 q. 6. imò in delictis ratihabitio mandato æquiparatur, l. 152 § in maleficio ff. de R. J. l. 1 § 14 ff. de vi & vi arm. si illud quod suo nomine gestum tali modo ratificet; non quasi ratificans ipse homicidium vel delictum illud præteritum operari possit, cum in delictis ex ratihabitione facti præteriti, ipsum factum, per quod damnū illatū est, tanquam à causa efficiente vel movente non dependeat; sed propter applausum & jucunditatem, quam ille ex injuria alteri illata sentit, fictione juris habetur quasi mandasset, qua de re non ordinariæ pœnæ, quæ exteriorem operationem vel motionem in ipsum delictum influentem, requirit, sed extraordinariæ loc⁹ est vid. Covarr. ad clem. si furiosus part. 2 § 1 num. 4 seqq. Trentacinq. l. 2 resol. 9 de procurat.

(c) Negotium seu factum illud quod mandatur, (1.) honestum & licitum esse debet, res enim flagitiosas, sicut nulla societas l. 57 ff. pro socio aut alius contractus l. generaliter 26 l. flagitii 123 ff. V O. ita nec mandatum obeundas recipit l. 6 § 3 l. 12 § 11 id ff. h. t. v. c. non est obligatorium de reg. jur. in 6. inde nec mandanti adversus mandatarium ob neglectum mandatum, nec mandatario adversus mandantem si quid damni aut pœnæ senserit l. 65 h § illud 7 Inst. h. t. ob præstitum ex mandato actio conceditur l. 22 § 6 l. 12 § 11 ff. h. t. propter mandatum tamen, si tertio damnū illatum, nec mandatarius, qui ad rem turpem patranda non obligatur,

batur, nec mandans ipse excusatur l. 11 § si mandatu 3 ff. de injur. vid. 2 Sam. 11 v. 15 & 12 v. 9. sed uterque pro delicti commissi qualitate suam sustinet poenam, ille ut delicti patrator, hic ut impellens & voluntatem ad delictum flectens, qui exinde non minus quam executor ipse tenetur, cum de jure paria sint damnum ipsum aut ejus causam dare l. 15 § 1 ff. ad l. Cornel. de Sicar. l. 109 ff. de R. J. vide Petr. Theod. colleg. crim. disp. 1 th. 27. Quam tamen regulam non eo extensum volumus, quasi 1. ille quoque qui indirecte citra dolum malum delicti causa fuerit, æquali cum mandatario teneatur poena, quin potius defectus ille voluntatis directè & deliberatè in homicidium sc. non concurrens, sicut culpam ipsam, ita & poenam mitigandam suadet, ne videamur contra juris regulas, quod voluntatem & propositum in delictis exigit, l. 1 § 3 & l. 14. ff. ad l. Cornel. de Sicar. illam exasperare, & ea quæ per accidens à re mala, cui opera datur, & tanquam effectus remoti ex opere aliquo illicito proveniunt, necessario & per se ad ordinariam poenam subeundam mandanti imputare, vide Arum. Exerc. 15. quest. 8 & 9. Frantz. Exerc. Inst. 14. q. 8. & ibi Fibig. nec 2 dicta regula suum retinet robur, si mandatum re integra revocatum fuerit, quippe cum mandatarius mandantis nomine hoc quicquid est negotii efficiendum suscipiat, si revocatio à mandante facta ante operis executionem mandatario innotescat, cessat omnis motio & agendi ratio à mandante proveniens, indeq; si mandatarius non attenta revocatione ad executionem processerit, mandatario potius, quam mandanti delictum illud, ut ascribatur, fas est, vid. Menoch. 2. cas. 352 n. 7 Covar. ad d. clem. p. 2. n. 9. v. quinto.

(2.) Ipsius mandantis interesse debet, ut mandatum suum effectum consequatur, & mandati actionem vel ad perficiendum quod susceptum est, vel ad præstandum quod

quod interest l. 8 § 6 ff. h. t. producat, idq; ~~etiam~~
principaliter & directo l. 2 ff. h. t. & § 1 seqq. Inst. de
VEL ex post facto saltem & per consequentiam, dum in
tium illud, quod alieno nomine principaliter suscipitur, ~~est~~
ena J. h. t. mandantem tamen simul indirectè respiciat &
concernat l. 6 § 4 ff. h. t. quod sc. tertio istijam antea acti-
one mandati tenebatur l. 38 § 20 ff. de Verb. Obl. § sed &
si quis 20 J. de inutil stipul. aut quod ex post facto ipsius in-
ter incipiat, negotium tertii, cui negotiorum gestorum
actione tenetur l. si quis mandatu 28 ff. negot. gest. bona fi-
de geri; hinc quoque in d. l. 8 § 6. non dicitur, ei tantum
competere qui mandaverit quod sua interest, sed tam com-
petere, cum cæperit interesse ejus qui mandavit: Quod si
enim mandantis nullo modo interfuerit, sed simpliciter res
gerenda eum tantum, cui mandatur, tangit, consilium est;
quod exinde obligatorium non est, quod nullam audient
necessitatem imponat, sed ipsi liberum jus eligendi ex-
plorandiq; utrum expediat vel non, relinquat, § tua tantum
Inst. h. t. l. 2 in fin. ff. eod. modo consilium illud indefinite &
simpliciter mandatarii causa datum fuerit l. consilii ff. de R. J.
cap. nullus de R. J. in 6. si enim illud ad tertium quoq; pertine-
at, aut ille harentem & quasi reluctantem ad faciendum mul-
tisjugis persuasionibus urgeat, fidem suam pro illo interposu-
isse, argt. l. 32 ff. h. t. & illius aut sui potius quam mandatarii
causa, id mandasse videtur, imo culpa nonnihil sustinet, qui
tam temerè de illo confirmat, cui, nisi illo sciatore, non cre-
didisset alter, quapropter æquum est ut fidem suam, ad
quicquid intervenit culpa, mandati actione præstet l. 1 § 3
ff. t. vid. l. 13 § 3 ff. action. empr. vid. Bach. ad § ruit tantum
gratia Inst. h. t. Ex quo judicandum facile, quod ille qui
nude & generaliter literis suis absentem commendat ~~est~~ §
cum quibusdam 12 ff. h. t. l. 19 in pr. & § 5 ff. de adit. edict. aut
illum.